

1 Įrodinėjimo pareiga

1.1 Kokios yra įrodinėjimo pareigos paskirstymo taisyklės?

Įrodymų srityje Graikijos teisėje vadovaujamas principu, kad teisminis persekiojimas vykdomas tik esant šalies prašymui (gr. *archi tis diáthesis*). Tai reiškia, kad teismas imasi veiksmų tik gavęs šalies prašymą ir priima sprendimą remdamasis šalių pateiktomis ir įrodytomis faktinėmis aplinkybėmis, taip pat jų pateiktais prašymais. Procesinių veiksmų imamasi šalies prašymu, nebent teisės aktuose numatyta kitaip. Kiekviena šalis privalo įrodyti tik tas faktines aplinkybes, kurios turi įtaką bylos išsprendimui ir kurios yra būtinos jos savarankiškam reikalavimui ar priešpriešiniam reikalavimui pagrįsti. Prašymas be įrodymų atmetamas.

1.2 Ar yra normų, atleidžiančių nuo pareigos įrodyti tam tikrus faktus? Kokiais atvejais? Ar galima tam tikrą teisinę prielaidą paneigti pateikiant įrodymus?

Jeigu pagal teisės aktus reikalaujama įrodymų, kurie patvirtintų faktinę aplinkybę, leidžiama pateikti ją paneigiančius įrodymus, nebent yra taisyklė, kurioje nustatyta priešingai. Jeigu faktinės aplinkybės yra gerai žinomos ir nekyla pagrįstų abejonių dėl jų tikrumo, arba jeigu jos yra žinomos teismui iš kitų bylų, į jas atsižvelgiama savaime ir jų įrodinėti nereikia. Teismas savaime atsižvelgia tik į bendrai įgytą patirtį, nereikalaujamas pateikti įrodymų. Teismas taip pat savo iniciatyva atsižvelgia į įstatymus, papročius ir praktiką kitose šalyse, nors jis gali reikalauti įrodymų, jeigu nėra susipažinęs su šiais įstatymais, papročiais ar praktika.

1.3 Kiek teismas turi būti įsitikinęs tam tikro fakto egzistavimu, kad galėtų juo pagrįsti savo sprendimą?

Teismas įrodymus vertina laisvai ir vadovaudamasis savo diskrecija priima sprendimą, ar pateikti pareiškimai yra teisingi. Priimdamas sprendimą teismas jame nurodo jo priežastis. Jeigu teisės aktuose nustatyta, kad byla gali būti išspręsta remiantis tik didesne tikimybe, pvz., taikant laikinąsias apsaugos priemones (gr. *asfalistiká métra*), teismas neprivalo taikyti įrodymų vertinimui, priimtinos įrodymų formoms ir įrodymų galiai nustatytą taisyklę ir gali atsižvelgti į viską, kas jam atrodo tinkama, kad priimtų sprendimą dėl faktinių aplinkybių.

2 Įrodymų rinkimas

2.1 Ar įrodymai visuomet renkami šalies prašymu, ar tam tikrais atvejais teisėjas įrodymus gali rinkti ir savo iniciatyva?

Pagal pagrindinį principą įrodymus siūlo ir pateikia šalis. Tačiau teismas gali savo iniciatyva nurodyti pateikti visus pagal teisės aktus leidžiamus įrodymus, net jei šalis jų nepateikė.

2.2 Jeigu šalies prašymas rinkti įrodymus patenkinamas, kokie veiksmai atliekami toliau?

Įvertinęs įrodymus, teismas priima sprendimą dėl bylos esmės, nebent nusprendžia, kad įrodymų nepakanka, ir tokiu atveju jis gali įpareigoti pateikti naujus, papildomus įrodymus.

2.3 Kokiais atvejais teismas gali atmesti šalies prašymą gauti įrodymus?

Jeigu teismas nusprendžia, kad esamų įrodymų pakanka arba jeigu šaliai nepavyko pateikti įrodymų per teisės aktuose nustatytą terminą.

2.4 Kokios būna įrodinėjimo priemonės?

Pagal Civilinio proceso kodeksą (gr. *Kódika Politikís Dikonomías*) įrodymais laikoma: prisipažinimas, patikros, ekspertų išvados, rašytiniai įrodymai, šalių apklausos, liudytojų parodymai, faktinių aplinkybių prezumpcijos ir priešai patvirtinti pareiškimai.

2.5 Kaip gaunami liudytojų parodymai? Ar ekspertų įrodymai gaunami kita tvarka? Kokia tvarka teikiami rašytiniai įrodymai ir eksperto išvados (nuomonės)?

Ekspertų parodymai (gr. *pragmatognómones*) padeda teismui pateikti nuomonę teismo jiems užduotais klausimais. Prireikus teismas pareikalauja, kad ekspertai, kurie yra liudytojai, dalyvautų, kai jau yra atlikti visi arba tam tikri teismo veiksmai. Kiekvienas ekspertas turi ekspertų sąrašą. Nutartyse, priimamose teisingumo ministro siūlymu, nustatoma, kaip šie sąrašai turi būti sudaromi ir tvarkomi. Bylą nagrinėjantis teismas duoda išvadą teikiantiems ekspertams reikalingus nurodymus dėl to, kaip atlikti savo užduotis, ir visų pirma nustato: a) ar jis mano, kad jų dalyvavimas yra būtinas bet kuriuo teismo proceso etapu, ir b) ar eksperto išvada turi būti pateikta teisme, ar ekspertas ją gali surašyti pats vienas. Jeigu bylą nagrinėjantis teismas nenusprendžia kitaip, tuos pačius įgaliojimus gali įgyvendinti kitas teismas, gavęs prašymą arba rekomendaciją imtis tam tikrų veiksmų, susijusių su eksperto išvada, arba deleguotasis teisėjas (gr. *entetalménos dikastís*). Jeigu prašoma pateikti rašytinę išvadą, teismas nustato terminą, per kurį ekspertas privalo šią išvadą pateikti. Teisėjas, o jeigu posėdžiauja teisėjų kolegija – teisėjų kolegijos pirmininkas gali pratęsti terminą išvadą teikiančio eksperto prašymu ir prieš tai neinformavęs šalių, jeigu šis ekspertas mano, kad skirto laiko nepakanka išvadai parengti. Jeigu išvadą teikia daugiau negu vienas ekspertas, jie gali atlikti visus veiksmus, kurių reikia eksperto išvadai parengti, ir rengti ją kartu. Jie susitinka bet kurio iš išvadą teikiančių ekspertų kvietimu. Raštu teikiamoje išvadoje turi būti nurodyti ekspertų atlikti veiksmai ir pateikiama kiekvieno iš jų nuomonė, nurodant jos priežastis; išvadą turi pasirašyti visi ją teikiantys ekspertai. Jeigu kuris nors iš išvadą teikiančių ekspertų nedalyvauja rengiant išvadą arba atsisako ją pasirašyti, tai nurodoma išvadoje. Išvadą teikiantis ekspertas arba jų šiuo tikslu įgaliotas asmuo pateikia rašytinę išvadą juos paskyrusio teismo kanceliarijai ir šis faktas užregistruojamas. Jeigu išvada pateikiama teismo kanceliarijai deleguotojo teisėjo teismo prašymu arba pagal jo rekomendaciją, išvada iš karto persiunčiama bylą nagrinėjančio teismo kanceliarijai. Teismas visada laisvai vertina ekspertų išvadas.

2.6 Ar tam tikros įrodinėjimo priemonės yra svaresnės už kitas?

Šalies teisme arba deleguotojo teisėjo akivaizdoje pateiktas žodinis arba rašytinis prisipažinimas (gr. *omología*) yra visapusiškas įrodymas prieš prisipažinusį asmenį; prisipažinimas už teismo ribų, kaip ir kiti tokio pobūdžio įrodymai, vertinami laisvai.

2.7 Ar tam tikri faktai turi būti įrodyti tik tam tikromis įrodinėjimo priemonėmis?

Sutartys ir kolektyvinio pobūdžio veiksmai negali būti įrodinėjami liudytojų parodymais, jeigu sandorio vertė viršija 20 000 EUR, ir liudytojų parodymai nėra leidžiami siekiant nuginčyti rašytinių įrodymų turinį, net jei sandorio vertė yra mažesnė nei 2 mln. GRD arba 20 000 EUR. Vis dėlto liudytojų parodymais gali būti remiamasi tokiais atvejais: a) jeigu įrodomąją galią turinčiame dokumente yra pirminių įrodymų, dėl kurių atrodo tikėtina, kad sandoris tikrai buvo sudarytas („rašytinių įrodymų užuomazgos“ (gr. *archí éngrafís apódeixis*); b) jeigu yra fizinė arba moralinė priežastis, dėl kurios dokumento neįmanoma pateikti; c) jeigu įrodoma, kad dokumentas yra parengtas, tačiau jis atsitiktinai prarandamas; d) jeigu liudytojų parodymai yra pateisinami dėl sandorio pobūdžio arba specialių jo sudarymo sąlygų, ypač jei jis susijęs su komercine veikla.

2.8 Ar įstatyme nustatyta liudytojų pareiga duoti parodymus?

Bet kuris asmuo, kuris yra pašauktas apklausai kaip liudytojas, privalo atvykti ir pateikti jam žinomą informaciją. Jeigu asmuo neatvyksta be pateisinamos priežasties, teismas įpareigoja jį padengti dėl jo neatvykimo patirtas išlaidas ir taip pat gali skirti baudą.

2.9 Kokiais atvejais jie gali atsisakyti duoti parodymus?

Toliau nurodyti asmenys turi teisę atsisakyti būti apklausti kaip liudytojai: a) dvasininkai, advokatai, notarai, gydytojai, vaistininkai, slaugytojai, akušeriai, jų padėjėjai, šalies atstovas dėl faktinių aplinkybių, apie kurias jie sužinojo versdamiesi savo profesija; 2) asmenys, susiję su šalimi kraujo, santuokos arba įvaikinimo ryšiais iki trečiojo giminytės laipsnio pagal tiesioginę arba šoninę liniją, nebent jie yra vienodai susiję su visomis šalimis, ir sutuoktiniai, buvę sutuoktiniai, taip pat sužadėtiniai. Be to, liudytojas neprivalo liudyti dėl: 1) faktinių aplinkybių, dėl kurių gali būti persekiojama už nusikaltimą, kurį padarė liudytojas arba su juo susijęs asmuo, kaip tai suprantama pagal Civilinio proceso kodekso 401 straipsnio 2 dalį, arba kurios gali įžeisti liudytojo ar tokio asmens garbę; 2) faktinių aplinkybių, kurios yra profesinė paslaptis.

2.10 Ar atsisakęs liudyti asmuo gali būti nubaustas arba priverstas duoti parodymus?

Teismas gali skirti baudą liudytojui, kuris atvyksta į teismą, bet atsisako duoti parodymus, net jei privalo juos duoti.

2.11 Ar yra asmenų, iš kurių negali būti gaunami įrodymai?

Toliau nurodyti asmenys negali būti apklausiami kaip liudytojai:

kunigai apie tai, ką jie sužinojo per išpažintį;

asmenys, kurie nagrinėjantį įvykių metu neturėjo protinio gebėjimo jų suprasti arba negali perpasakoti to, ką suvokė;

asmenys, kurie nagrinėjantį įvykių metu sirgo psichikos liga, dėl kurios jų gebėjimas priimti sprendimus ir valia buvo faktiškai apriboti arba kurių būklė buvo tokia jų apklausos metu;

advokatai, notarai, gydytojai, vaistininkai, slaugytojai, akušeriai, jų padėjėjai, šalies atstovas dėl faktinės informacijos, kuri jiems buvo patikėta ir apie kurią jie sužinojo versdamiesi savo profesine veikla, kuria versdamiesi jie privalo laikytis konfidencialumo pareigos, nebent asmuo, kuris patikėjo jiems informaciją ir kurio atžvilgiu jie privalo laikytis konfidencialumo pareigos, leidžia jiems liudyti;

valstybės tarnautojai ir tarnaujantis karinis personalas apie faktines aplinkybes, dėl kurių jie privalo laikytis konfidencialumo pareigos, nebent atsakingas ministras leidžia juos apklausti;

asmenys, kurie gali būti suinteresuoti bylos baigtimi.

2.12 Kokį vaidmenį atlieka teisėjas ir šalis apklausiant liudytoją? Kokiomis sąlygomis liudytoją galima apklausti per vaizdo konferenciją ar naudojant kitas technologijas?

Prieš apklausiant liudytoją jis turi prisiekti (duodamas religinę priesaiką arba pateikdamas patvirtinimą). Liudytojai apklausiami atskirai tik tuo atveju, jeigu tai laikoma būtina, jeigu jie gali susidurti akistata su kitais liudytojais ar šalimis. Liudytojai duoda parodymus žodžiu. Liudytojai privalo nurodyti, kaip sužinojo apie savo duodamus parodymus, o jeigu tai yra gandais grindžiami parodymai, jie privalo nurodyti asmenį, pateikusį jiems informaciją. Teismas gali neleisti šalims ar jų atstovams užduoti liudytojams klausimų, jeigu aišku, kad jie yra betiksliai ar nereikšmingi, ir paskelbia, kad liudytojo apklausa yra baigta, kai nusprendžia, kad liudytojas pasakė viską, ką žino apie įrodinėjamas faktines aplinkybes. Teismas gali savo iniciatyva arba šalies prašymu nuspręsti, kad konkrečiu atveju būtina surengti vaizdo konferenciją. Teismas sprendžia, ar priimti tokį prašymą, nustatęs, ar norint veiksmingai nagrinėti bylą reikia naudoti technologijas. Atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, teismas gali leisti rengti vaizdo konferenciją, tačiau reikalauja papildomų garantijų bylai tinkamai išnagrinėti. Teisėjas, kancleris ir kiti vaizdo konferencijos dalyviai turi būti atitinkamose patalpose prieš numatytą prisijungimo laiką. Teismas, atsižvelgdamas į kiekvieną konkretų atvejį, sprendžia, ar nuotoliniu būdu turi dalyvauti teisėjas. Įrangą tvarko teisėjas arba įgalioti teismo darbuotojai. Jeigu tai yra konsulinė institucija, įrangą tvarko atstovybės vadovo įgaliotas asmuo. Posėdis per vaizdo konferenciją rengiamas pagal Civilinio proceso kodekso nuostatas, kuriomis reglamentuojamas atitinkamas teisminis etapas. Teisėjas sprendžia, kiek asmenų gali būti patalpose. Jis veda posėdį ir teikia reikalingas rekomendacijas abiejose vietose esantiems asmenims. Kiekvienas teismo narys ir bylos dalyvis bylą nagrinėjančio teisėjo leidimu turi teisę užduoti klausimus dalyvaujančioms šalims, liudytojams ir išvadą teikiantiems ekspertams. Siekiant nustatyti nuotoliniu būdu filmuojamoje patalpoje esančio asmens tapatybę, teisėjui padeda kancleris arba toje patalpoje esantis žmogus, kurį įgalioto konsulas. Bylą nagrinėjantis teisėjas priima sprendimą, kada užbaigti vaizdo konferenciją. Laikoma, kad vaizdo konferencijoje dalyvaujantys liudytojai, išvadą teikiantys ekspertai ir šalys dalyvavo teisme ir jų parodymai turi tokią pat įrodomąją galią, lyg būtų nagrinėjami įprastame viešame teismo posėdyje.

3 Įrodymų vertinimas

3.1 Ar teismui priimant sprendimą taikomi apribojimai, jeigu šalis įrodymus gavo neteisėtai?

Teismas gali atsižvelgti tik į teisėtai gautus įrodymus. Sąvoka „teisėtai gauti įrodymai“ (gr. *nómima endeiktiká méssa*) apima priemones, kuriomis tie įrodymai buvo gauti. Neteisėtai gauti įrodymai yra neteisėti ir į juos neatsižvelgiama.

3.2 Ar mano parodymai bus laikomi įrodymais, jeigu esu bylos šalis?

Taip, šalių apklausa yra leidžiamas įrodymas.

Paskutinis naujinimas: 14/11/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.